

Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги

Баткен мамлекеттик университети

БатМУнун Окумуштуулар кеңешине
кабыл алынды
№ 2 отуруму менен
« 30 » 10 2023-ж.

Бекитемин
Баткен мамлекеттик
университетинин ректору
э.и.д., профессор, А.Т. Гыязов
« 30 » 10 2023г.

Баткен мамлекеттик университетинин жарчысы илимий журналынын
ЖОБОСУ

Баткен 2023-ж.

1. Жалпы жоболор:

1.1. Бул Жобо «БатМУнун жарчысы» илимий журналын түзүүнүн, иштөөсүнүн, каржылоонун тартибин аныктайт. Бул журнал илимий басылма болуп саналат жана ата мекендик жана чет элдик илимий коомчулукту фундаменталдык жана прикладдык илим жаатында маанилүү болгон жаңы илимий натыйжалар менен тааныштыруу үчүн арналган.

1.2. БатМУнун жарчысы өз ишинде Кыргыз Республикасынын мыйзамдарын, БатМУнун Уставын жана ушул Жобону эске алат.

1.3. Журналдын негизги максаты – ата мекендик илимдин өнүгүшүнө көмөк көрсөтүү, илимий изилдөөлөрдүн негизги тенденцияларын, багыттарын жана натыйжаларын чагылдыруу, адистештирилген темалар боюнча макалаларды топтоо, ошону менен БатМУнун илимий жактан өнүгүшүнө салым кошуу.

1.4. Журналдын максаттары:

- илимий чөйрөгө тиешелүү темалар боюнча ар түрдүү пайдалуу жана ишенимдүү маалыматтарды визуалдык түрдө берүү;
- предметтин алкагында илимий гана эмес, практикалык маселелерди да компетенттүү түзүүгө жана чечүүгө салым кошуу;
- Кыргызстандын алдыңкы университеттеринин, КМШ жана чет мамлекеттердин университеттеринин илимий коомчулугу менен активдүү өз ара аракеттенүү;
- илимпоздор менен практиктердин ортосунда диалог жана билим алмашуу үчүн маалымат аянтчасын камсыз кылуу;
- илимий жана кесипкөй коомчулукка БатМУнун кызматкерлеринин илимий жетишкендиктери жөнүндө маалымат берүү.

1.5. Максаттуу аудитория — Кыргызстандык жана Чет элдик окумуштуулар, аспиранттар жана докторанттар, ошондой эле илимий, техникалык жана профессионалдык маалыматтарды издөөгө муктаж практиктер.

1.6. “БатМУнун жарчысы” илимий журналы эл аралык стандарттык сериялык номерине **ISSN 1694-8726** ээ.

1.7. Журнал Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигинен каттоосунан өткөн.

1.8. Журналды чыгаруу жыштыгы жылына 2 жолу.

1.9. Журналдын мукабасынын түрүн жана түзүмүн өзгөртүү редколлегия тарабынан аныкталат жана башкы редактор тарабынан бекитилет.

2. Журналды чыгаруу боюнча иш-чаралардын түзүмү жана уюштурулушу:

2.1. Редакциялык топ;

2.2. «БатМУнун жарчысы» илимий журналынын басылышынын жетекчи органы.

- башкы редактор - БатМУнун ректору.

- башкы редактордун орун басары – илимий иштер жана уюштуруу иштери боюнча проректор;

- редколлегия жана кеңештин мүчөлөрү БатМУнун профессордук-окутуучулук курам болуп саналат.

- илимий редактор (жооптуу катчы) – Илим изилдөө институтунун директору.

Башкы редактор:

- журналдын редколлегиясынын ишине жалпы жетекчилик кылат жана журналды басып чыгаруу маселелери боюнча акыркы чечимдерди кабыл алат;

- журналдын мазмуну, анын илимий деңгээли, редакциялык кеңеш тарабынан белгиленген басылмалардын тематикасынын сакталышы үчүн, журналдын ишмердүүлүгүнө карата ушул Жобонун талаптарынын, ченемдик укуктук актыларынын жана Кыргыз Республикасынын колдонуудагы мыйзамдарынын аткарылышы үчүн жоопкерчилик тартат;

- журналдын жана анын редакциясынын ишине алдыңкы окумуштууларды жана жогорку квалификациялуу адистерди тартууга көмөк көрсөтөт;

- журналдын редакциялык кеңешинин курамын, анын ичинде башкы редактордун орун басарын жана илимий редакторун белгиленген тартипте бекитүү үчүн университеттин Окумуштуулар кеңешине сунуш киргизет.

Башкы редактордун орун басары:

- редакциянын ишине түздөн-түз жетекчилик кылат;

- журналдын мазмуну боюнча жылдык жана перспективдүү пландарды иштеп чыгат жана башкы редактордун бекитүүсүнө берет;

- ири окумуштуулардын, көрүнүктүү окутуучулардын, белгилүү коомдук ишмерлердин, чет өлкөлүк басма жана илимий-билим берүү түзүмдөрүнүн, ошондой эле айрым авторлордун арасынан журналдын туруктуу автордук чөйрөсүн түзөт (басууга материалдарды алуу; биргелешкен долбоорлорго тартуу); авторлорду тартууга моралдык жана материалдык кызыктыруу системасын иштеп чыгат;

- планга ылайык аларга берилген маселенин бөлүмдөрү боюнча макалаларды тандоону жүргүзөт;

- берилген материалдардын кабыл алынышын жана иштетилишин контролдойт;

- рецензияга жөнөтөт жана макалаларды кароонун мөөнөттөрүн контролдойт;

- макаланы редакциялык кеңештин жыйналыштарына бекитүүгө же четке кагууга берүүгө;
- басылманы жайылтууга көмөктөшөт;
- редакциялык кеңештин жана редакциянын курамына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө башкы редакторго сунуш кылат;
- маселелерди, концепцияларды иштеп чыгат жана илимий талкууларды, тегерек столдорду жана форумдарды, ошондой эле окумуштуулар, коомдук жана саясий ишмерлер менен маектерди уюштурууну ишке ашырат.

Редакциялык топ:

Редакциянын мүчөлөрү:

- илимий журналдын ишине катышууга, илимий журналды өнүктүрүүнүн келечеги боюнча сунуштарды киргизүүгө;
- жаңы бөлүмдөрдү ачуу, илимий басылмаларга авторлорду сунуштоо, илимий, практикалык жана коомдук ишмерлерди илимий журналга жарыялоо үчүн тартуу боюнча сунуштарды киргизүүгө;
- илимий басылмалардын же бүтүндөй илимий журналдын бөлүмдөрүнүн рецензенти катары тартылса;
- материалдарды кароо үчүн талапкерлерди сунуштай алат;
- илимий журналдын алдында өткөрүлүүчү илимий иш-чараларга катышууга;
- ар түрдүү багыттагы адистердин ортосундагы баарлашуу үчүн кандайдыр бир жалпы чөйрөнү түзүү максатында профессордук-окутуучулук курамдын, аспиранттардын, докторанттардын, студенттердин, социалдык өнөктөштөрдүн арасында илимий журналды таратууну уюштуруу;
- журналды өнүктүрүүгө жана аны басып чыгаруунун ишин оптималдаштырууга багытталган коллегиялуу чечимдерди кабыл алууга көмөктөшөт.

Илимий редактор (жооптуу катчы):

- редакциянын ишин жетектөө жана уюштуруу боюнча жетекчинин жана башкы редактордун орун басарынын тапшырмаларын аткаруу үчүн жоопкерчилик тартат;
- материалдардын илимий журналдын редакциясы тарабынан келип түшкөн материалдарга коюлган талаптарга ылайык келишин текшерет;
- журналдын сайты маалыматтык камсыздоону уюштурат;
- ар бир чыгарылышты басып чыгарууга жана басып чыгарууга кол коюу мөөнөттөрүн контролдойт;
- редакциялык кеңештин мүчөлөрү менен бирдикте материалдарды кароону камсыз кылат;
- макалалардын редакциялык даярдалышы үчүн жоопкерчилик тартат;

- макалалардын авторлору менен рецензенттердин ортосунда (зарыл болгон учурда) байланыш түзүлөт.

3. Илим изилдөө институтунун функциялары:

- авторлордон алынган кол жазмаларды жана аларга рецензияларды кароо;
- басууга кабыл алынган кол жазмаларды редакциялайт, авторлорго зарыл жардамдарды көрсөтөт (кол жазмалардын структурасын, терминдерди тандоону, иллюстрациялардын жасалгасын ж.б. жакшыртуу үчүн) жана алар менен сунушталган өзгөртүүлөрдү координациялайт.
- антиплагиат системасындагы макалаларды текшерет;
- өлчөө, жана басылманын маалымдама аппаратынын дизайны, сунушталган материалдын толуктугун, кол жазманын бекитилген планга, бөлүмдөрдүн аталыштарына жана алардын мазмунуна ылайык келишин, тырмакчалардын жана цифралык маалыматтардын туура жазылышын, аталыштардын, символдордун, илимий-техникалык терминдердин, бирдиктердин колдонулушун жана жазылышын текшерет.
- кол жазмаларга өндүрүшкө кол коет, корректорлорду иштеп чыгат жана басууга чейин алдын ала көчүрмөлөрдү текшерет;
- журналдын материалдарын Кыргыз Республикасынын Жогорку аттестациялык комиссиясынын сайтына жарыялайт.

4. Журналды түзүүнүн, жоюунун, кайра уюштуруунун жана атын өзгөртүүнүн тартиби

- Журнал БатМУнун ректорунун буйругу менен түзүлөт, жоюлат, кайра түзүлөт жана аталышы өзгөртүлөт.

5. «БатМУнун жарчысы» илимий журналына келип түшкөн макалаларды кароонун тартиби.

Рецензиялык макалалар бир жактуу сокур (анонимдүү), башкача айтканда рецензент авторлордун аты-жөнүн билет, бирок авторго рецензенттердин аты-жөнү тууралуу маалымат берилбейт.

Макала алынган күнү **Илим изилдөө институтунун адистери** анын расмий талаптарга жана университеттин плагиатка каршы системасына шайкештигин текшерет. Макаланын оригиналдуулугу 70% кем эмес болушу керек. Эгерде бул талаптар аткарылса, рецензенттер макала кабыл алынгандан кийин үч күндүн ичинде дайындалат.

Рецензенттер болуп тиешелүү билим тармагында илимдин кандидаты же доктору илимий даражасы бар, акыркы 3 жылда рецензияланып жаткан макаланын темасы боюнча жарыяланган адистер эсептелет. Рецензенттер Редакциялык кеңештин мүчөлөрү. Керек болсо сырттан эксперттер тартылат.

Рецензент рецензияны (формада) катуу жана электрондук түрдө Басма жана редакция боюнча башкы адиске 2 жуманын ичинде тапшырат.

Сынчы:

- макаланы жарыялоого сунуштоо;
- Кичинекей редакциялык оңдоолор менен жарыялоону сунуштоо (кайра карап чыгуусуз);
- Макаланы кайра карап чыккандан кийин, сын-пикирлерди эске алуу менен жарыялоого сунуштоо (кайталап кароо, бул чечимдин себебин көрсөтүү);
- Макаланы жарыялоого сунуш кылбаса (бул чечимдин себебин көрсөтүү керек болот)

Эгерде рецензент макаланы кайра карап чыгып, сын-пикирлерди эске алуу менен кайра карап чыккандан кийин жарыялоого сунуш кылса же макаланы жарыялоого сунуш кылбаса, рецензияда мындай чечимдин себептери көрсөтүлүүгө тийиш.

Эгерде макала сын-пикирлерди эске алуу менен кайра карап чыккандан кийин жарыялоого сунушталса, адис рецензияны авторго кайра карап чыгуу үчүн жөнөтөт.

Макаланы кайра алгандан кийин (комментарийлердин авторунун оңдоолору) адиске үч күндүн ичинде кол жазманы ошол эле рецензентке кайра карап чыгуу үчүн өткөрүп берет.

Макала эки жолудан ашык кароого жөнөтүлбөйт. Рецензенттин аты-жөнү авторго рецензенттин жазуу жүзүндөгү макулдугу менен гана билдирилиши мүмкүн.

Рецензиянын жыйынтыгы менен макул болбогондуктан, кызыкчылыктардын кагылышуусу аныкталгандыктан же этиканы бузгандыктан, макала башкы редактор/башкы редактордун орун басары тарабынан четке кагылышы мүмкүн.

Жарыялоо этикасы

Илимий басылмалардагы этика – илимий басылмаларды түзүү, жайылтуу жана пайдалануу процессинде авторлордун, рецензенттердин, редакторлордун, басмачылардын жана окурмандардын ортосундагы мамилелердеги кесиптик жүрүм-турум стандарттарынын системасы. Илимий изилдөө журналынын саясаты илимий басылмалардын этикасы жаатындагы илимий басылмалардын этикасы боюнча комитеттин сунуштамаларына жана стандарттарына негизделет

Жалпы жоболор

БатМУнун жарчысы илимий журналынын башкы редактору, башкы редактордун орун басары, илимий редактору, ошондой эле редколлегиясынын мүчөлөрү.

- жарыялоо чечимин кабыл алуу үчүн жооптуу. Каралып жаткан иштин илимий мазмуну жана анын илимий мааниси ар дайым жарыялоо жөнүндө чечимдин негизин түзүшү керек;
- авторлордун расасына, жынысына, сексуалдык ориентациясына, диний көз караштарына, тегине, жарандыгына же саясий каалоосуна карабастан кол жазмалардын интеллектуалдык мазмунуна калыс баа берүүгө тийиш;
- бул кол жазманы кесиптик баалоого катышкан адамдардан башка адамдарга каралып жаткан кол жазманын мазмунуна тиешелүү маалыматтарды бербөөгө тийиш. Карап

чыгууга берилген кол жазмалардан алынган жарыяланбаган маалыматтар автордун жазуу жүзүндөгү макулдугусуз жеке максаттарда колдонулбашы же үчүнчү жактарга берилбеш керек. Мүмкүн болгон пайдаларга байланыштуу редакциялоодо алынган маалыматтар же идеялар купуялуу болушу керек жана жеке кызыкчылык үчүн пайдаланылбашы керек.

Редакторлор үчүн этикалык көрсөтмөлөр

Редактор кол жазманы жарыялоого кабыл алууга же андан баш тартууга өзгөчө укукка ээ.

- Эгерде жүйөлүү себептер бар болсо (макаланын темасы журналдын көлөмүнө туура келбесе);
- макала илимий сапаты төмөн;
- макала мурда башка басылмага жарыяланган болсо;
- берилген материалдар журнал карманган этикалык принциптерге принципалдуу карама-каршылыкты көрсөтсө.

Редактор макаланы журналдын талаптарына жооп берет деген ишенимине ылайык жарыялоого кабыл алат. Редакциялар алар жарыялаган материалдар илимий жана жарыялоо этикасынын эл аралык стандарттарына жооп бериши керек.

Редакторлор журналда жарыяланган материалдардын жогорку сапатына жана алардын бүтүндүгүнө кепилдик бериши керек, ошондой эле зарылчылык келип чыккан учурларда ондоолорду, тактоолорду жана кечирим суроону жарыялоого милдеттүү.

Авторлор үчүн этикалык принциптер

- Авторлор изилдөө иштеринин илимий маанисин объективдүү негиздеп бериши керек. Эгерде оригиналдуу корутундулар жана сунуштар болсо, рецензиялоочу макалалар жарыяланышы мүмкүн;
- Авторлор редакцияга жөнөтүлгөн макалалардын оригиналдуу экендигине, эгерде макала башка эмгектер колдонулса, бул туура көрсөтүлүшүнө кепилдик берет. Плагиат анын кайсы болбосун формаларында жол берилбейт: булакка шилтеме жасабастан сөзмө-сөз көчүрүү, булакка шилтеме жасабастан парафразалоо, ошондой эле өзүн-өзү плагиат (эгерде макаланын элементтери мурда жарыяланган болсо, авторлор буга шилтеме берүүсү талап кылынат). Билип туруп жалган жана ишенимсиз маалымат кабыл алынбайт;
- Авторлор редакцияга жөнөтүлгөн макалалар башка басылмаларда каралбай тургандыгына кепилдик беришет. Макаланы бир эле учурда бир нече басылмага берүү этикага жатпаган жүрүм-турумду түзөт;
- Макаланы сунуштаган автор бардык авторлоштордун (эгерде бар болсо) анын акыркы варианты жана журналга жарыялоо үчүн берилиши менен макул экендигине кепилдик бериши керек;

Сынчылар үчүн этикалык көрсөтмөлөр

- Рецензенттер баалоо үчүн жетиштүү билими бар жана өз убагында карап чыга ала турган макалаларды гана карап чыгууга макул болушу керек;

- Рецензент макаланы даярдоого байланыштуу кандайдыр бир ишке же анда баяндалган изилдөөлөргө катышкан болсо, рецензия даярдоодон баш тартууга милдеттүү;
- Рецензент рецензиянын купуялуулугун урматтоого жана рецензиялоо учурунда же андан кийин редактор тарабынан ыйгарым укук берилген адамдардан (мисалы, редактор) башка эч кимге макаланын же рецензиянын деталдарын ачпоо керек;
- Рецензент текшерүү учурунда алынган маалыматты өзүнүн кызыкчылыгы үчүн, башка адамдардын же уюмдардын кызыкчылыгы үчүн пайдаланууга, же каралоого укугу жок;
- Рецензент макаланы карап чыгууда мүмкүн болгон кызыкчылыктардын кагылышын редакторго ачып бериши керек, же эгерде ал жагдай кызыкчылыктардын кагылышуусу болуп саналабы же жокпу деп ишенбесе, редактордон кеңеш сурашы керек;
- Баалоо объективдүү жүргүзүлүшү керек, корутундулар так формулировкаланып, негизделиши керек, ошондуктан авторлор аларды ишти жакшыртуу үчүн пайдалана алышат.

Макаланы форматтоого талаптар

I. Журналда мурда жарыяланбаган, башка басылмалардын редколлегиясынын кароосуна коюлбаган жана башка басылмаларда жарыялоого арналбаган макалалар жарыяланат. Макалалар кыргыз, орус жана англис жана өзбек тилдеринде кабыл алынат. Авторлор макала жайгашуучу багытты бериши керек. **УДК номери** - классификациялоочуга ылайык барактын жогорку сол бурчунда көрсөтүлүшү керек. **МАКАЛАНЫН** темасы – барактын ортосунда баш тамга менен, жоон, кыргызча, орусча, англисче.

Макаланын көлөмү, анын ичинде, адабияттардын тизмесин, таблицаларды, схемалар менен сүрөттөрдүн түшүндүрмөсү менен макаланын башкы бетин (УДК; ар бир автордун аты-жөнү; макаланын аталышы), аннотация, негизги сөздөр менен макаланын темасын (сөзсүз кыргыз, орус жана англис тилдеринде болушу керек), негизги текстти кошкондо 8 басма беттен ашпоосу зарыл, жана БатМУнун жарчысы журналынан макалага тиешелүү болгон макаладан ссылка берүү керек.

II. Ар түрдүү графикалык объекттерди кошууга болот (сүрөттөр, графикалар, таблицалар). Текст Word программасынын версиялары менен басылып, электрондук жана кагаз түрүндө берилиши керек. Гуманитардык багыттар боюнча макаланын көлөмү 8 беттен, табигый - 5 бет. Ар кандай графикалык объектилерге уруксат берилет (сүрөттөр, графиктер, таблицалар).

III. Текст Wordтын каалаган нускасында басылып, катуу жана электрондук түрдө берилиши керек. - Тексттин шрифти - Times New Roman; - Кагаздын көлөмү А 4 (210 x 297 мм); - Ариптин чоңдугу - 14 пункт; - Аралык - 1,5 - Четтер: жогорку - 20 мм, төмөн - 20 мм, сол - 30 мм, оң - 20 мм. - Кызыл сызык - 10 мм; - туурасын тегиздөө; - абзацтын чегинүүсү - 1 см;

IV. Макалага рецензия сөзсүз болушу керек. Рецензия илимий жетекчиден алынбастан, тиешелүү илимдин багыты боюнча белгилүү адистерден алынышы зарыл. Рецензияга рецензент иштеген ишкананын мөөрү басылат. Макаланын беттери ирети менен

коюлат. Адабияттардын тизмеси макаланын аягында берилип, тексттеги адабияттардын шилтемелери төрт чарчы кашанын ичинде көрсөтүлөт. Макаланын автору тууралуу кыскача маалымат көрсөтүлгөн үлгү боюнча тиркелет. Журналды басмадан чыгарууда “бир автор (авторлоштор) – эки макала” (бир журнал) эрежеси эске алынат.

V. Макаланын негизги жыйынтыгы менен предметин белгилеп көрсөтүүчү аннотация менен негизги сөздөрдүн кыргыз, орус, англис тилдериндеги котормосунун мазмуну, тактыгы жана сапаты коюлган талаптарга толук жооп берүүсү зарыл. **Аннотация 100 сөздөн 250 сөзгө чейин болуп, негизги сөздөр 10 сөздөн кем болбошу керек.**

VI. Формулалар тиешелүү редактордо терилүүгө тийиш (математикалык жана химиялык формулалар үчүн). Таблицаларга темалары толук жазылат, бош графанын калышына жол берилбейт. Шарттуу кыскартуулар менен белгилерге түшүндүрмөсү берилет.

Иллюстративдик материалдар төмөнкү форматта берилет: фото сүрөт, сүрөттөр үчүн - tiff же jpeg; графика, диаграмма, схемалар ж.б үчүн – exls, cdr. Сүрөттүн артына же алдына автордун фамилиясы, макаланын темасы жана сүрөттүн номери көрсөтүлөт. Иллюстрациялар текстке карай жайгаштырылышы мүмкүн, бирок алар өзүнчө файл түрүндө берилиши зарыл. Себеби калыпка салууда пайдаланылат.

VII. Адабияттардын тизмеси – булактардын библиографиялык сыпаттамасы (10-20 аталыштагы) ГОСТ 7.1-2003 талаптарына ылайык түзүлөт.

VII. Авторлор жөнүндө маалымат макаланын кол жазмасына тиркелет: 1) тек-аты, окумуштуулук даражасы менен наамы, иштеген жери, кызматы, үйүнүн, жумушунун же уюлдук телефондору, электрондук почта дарегин. Кыргыз, орус, англис тилинде.

Мисалы:

ЭКОНОМИКАЛЫК ИЛИМДЕР

Асанов Үсөн Асанович, Баткен мамлекеттик университети, Баткен шаары, Кыргыз Республикасы, окутуучу;

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Асанов Үсөн Асанович, Баткенский государственный университет, г.Баткен, Кыргызская Республика, преподаватель;

ECONOMIC SCIENCES

Asanov Usen Asanovich, Batken State University, Batken, Kyrgyz Republic, lecturer.

Иштердин даяр тексттерин электрондук алып жүрүүчүдө жана кагаз түрүндө илим изилдөө институтуна тапшыруу зарыл.